

HASTANEDE YATAN HASTALARIN TIBBİ TERMİNOLOJİ BİLGİSİNİN ARAŞTIRILMASI

Leman BİROL (*)

ÖZET

Bu çalışma Ege Üniversitesi Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezinde yatan hastaların kullanılan tıbbi terminoloji hakkındaki bilgilerini belirlemek amacıyla planlanmıştır.

Araştırma kapsamına Ocak-Şubat 1985 tarihleri arasında yatan 208 hasta alınmış ve en çok kullanılan 33 tıbbi terminolojiden oluşan anket forum uygulanmıştır. Araştırmada röntgen %90.9 olarak en çok bilinen, gavaj ise %5.3 olarak en az bilinen terim olarak saptanmıştır.

GİRİŞ

İki insan arasında etkili iletişim olabilmesi için, mesaj veren ve alanın kullandıkları sözcüklerin anlamlarının bilinmesi gereklidir (3).

Hastanelerde yatan hastalar sağlık personelinin tedavi ve bakımları ile ilgili olarak çeşitli mesaj almaktadırlar. Ancak bu alanda kısıtlı da olsa yapılan araştırmaların sonuçları, hasta ile sağlık personelinin yeterli iletişim kuramadığı doğrultusundadır. Örneğin 1961 yılında Samora, Saunder ve Larson bu alanda ilk olarak bir araştırma yapmışlar ve sonuçların analizinde hiçbir deneğin sorulan 50 terimin tümüne yeterli yanıt veremediğini ve tek bir terimin bile tüm hastalar tarafından doğru tanımlanmadığını ortaya koymuşlardır(2).

Hastalar ile kendi tedavi ve bakımları ile ilgili görüşmelerde, anlamlarını bilmedikleri terimler kullandığında doğru bilgi edinmemekte bu nedenle de anksiyeteleri yükselmekte ve uyumsuz dav-

(*) (Doç.Dr.) Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Öğretim Üyesi

ranış göstermektedirler. Bu durum hastaların tedavilerinin aksamasına neden olduğu gibi, hastayı psikolojik olarak olumsuz etkilemektedir.

Örneğin, iki hemşire bir hastanın başında «bu hasta yarın elektrokardiyografi için aşağıya gönderilecek» diye konuşmaları, hastanın erlei günü ameliyat olacağı kamsına varıl), sabaha kadar uyu-mamasma ve öğleye kadar aç kalmasına neden olmuştur. Hepimiz deneyimlerim izi hatırlarsak, buna benzer örneklerin pek çok olduğunu görürüz.

Hemşirelik eğitiminin ilk yılında yer alan «Hemşirelik Esasları» dersinde, öğrencilere tedavi ve bakım işlemlerinin teknik yönü anlatılırken, daima «işleme başlamadan önce hastaya amacını ve ne yapacağını açıkla» ilkesi öğretilir. Bu ilkeyi eminim her meslek dersinin öğretmeni de öğretir. Ancak uygulamada öğretmek yeterli olmamalçtadır. Bu konuda öğrencilerinizi eğitmemiz gerekmektedir. Diğer bir deyişle bu ilke doğrultusunda öğrencilere davranış kazandırmalıyız.

Hastanelerde hekim ve hemşireler günlük işlerinin yoğunluğu hastaların, hastalıkları ve bakımı ile ilgili bilgi gereksinimlerinin karşılanamaması için bir neden olarak düşünülebilir. Ancak hiçbir tedavi ve bakım yöntemi, hastayı dışlamamalıdır. Tüm tedavi ve bakım planları hastayı merkez alarak yapılmalıdır(3).

Ülkemizde 1980 sayımları sonuçlarına göre ; 1 örnekleme sonucu diğerlerine göre okuma yazma bilmeyenlerin sayısı 6 ve yukarı yaş gruplarında kadın ve erkek toplam ; 32.77 olduğu dikkate alınırsa, hastanelerde yatan hastaların, sağlık personeli tarafından kullanılan tıbbi terminoloji konusundaki bilgilerini değerlendirmek sağlık personelinin bu konuda aydınlatmak bakımından yararlı olur kanısındayım (1).

Bu çalışma Ege Üniversitesi Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezinde yatan hastaların tıbbi terminoloji bilgi düzeyini belirlemek amacıyla planlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırma tanımlayıcı olarak planlanmıştır. Geliştirilen anket formu Ege Üniversitesi Sağlık Araştırma Uygulama ve Araştırma Merkezine Ocak-Şubat 1985 tarihlerinde yatan 208 hastaya ilk üç gün içinde uygulanmıştır,

le)

Hastalara uygulanan anket formunda : Hastanın yaşı, cinsi, eğitim durumu, mesleği, daha önce hastaneye yatıp yatmadığı, hastaneye yatına sayısı, hastalıklarının tanılarını bilip bilmedikleri, hastalıklarının süresi, ailede sağlık görevlisi olup olmadığı ve sağlık ile ilgili bilgilerin kaynağına ilişkin sorular sorulmuştur,

Tablolarla verilerin yüzde dağılımları gösterilmiştir.

BULGULAR ve YORUM

Tablo 1 Araştırmaya Alınan Hastaların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Cins	Hasta Sayısı	c%
Erkek	105	50.5
Kadın	103	40.5
TOPLAM	208	100

Araştırma kapsamına giren toplam 208 hastanın r'50.5'sini erkek hastalar, ;49.5'ini kadın hastalar oluşturmuştur.

Araştırma kapsamına alınan hastaların yaş dağılımı 16 ile 79 arasında değişmekte olup, yaş ortalaması X -- 43.4'dür.

Tablo 2'de araştırma kapsamına giren 208 hastanın 10.2'sini okuma yazma bilmediği yada bilipte ilkokulu bitirmediği, 38.0'inin ilkokulu bitirdiği, 32.7'si orta eğitimi tamamladığı ve ancak nin Yüksek Eğitim aldığı görülmektedir.

Tablo 2 Hastaların Eğitim Durumlarına Göre Dağılım

Eğitim Düzeyi	Hasta Sayısı	c%
Okumamış	40.0	19.2
ilkokul (okur-yazar)	79.0	38.0
Orta ve Lise	68.0	32.7
Yüksek Okul	21.0	10.1
TOPLAM	208	100

Tablo 3'de 1_4 örüelüğü gibi hastaların 74'ü ev kadını, %31.8'i memur, %14.4'ü serbest, %14'ü çiftçi ve diğer %11.5'i bu meslekler-
çalışmaktadırlar,

Tablo 3 Hastaların Mesleklerine Göre Dağılımı

Meslek	Hasta Sayısı	%
Memur ve Emekli	66	31.8
Ev Kadını	74	35,6
Serbest.	30	14.4
Çiftçi	14	6,7
Diğer	24	11.5
TOPLAM	208	(% 100)

Tablo 4'le araştırma kapsamına alınan 208 hastanın 73.6'sı daha önce hastaneye yatmış olduğu, %26.4'ün ilk defa yatırıldığı görülmektedir.

Tablo 4 Hastaların Daha Önce Hastaneye Yatma Durumu

Hastaneye Yatma	Hasta Sayısı	%
Yatan	153	73.6
Yatmayan	55	26,4
TOPLAM	208	(% 100)

Daha önce hastaneye yatanların %39.2'si 1 kez, %34'ünün 2 kez, %13'inin 3 kez ve %11.8'inin de 4 kez ve daha fazla hastaneye yatırılmıştır.

Tablo 5'te görüldüğü gibi hastaların %79.81 hastalıklarının tanısını bilmekte, %20.2'si ise bilmemektedir.

Tablo 5 Hastalıklarının Tanısını Bilme Durumu

Tanıyı	Hasta Sayısı	%
Bilen	166	79.8
Bilmeyen	42	20.2
TOPLAM	208	(% 100)

tr

Tablo 6'da hastaların hastalık süresi <J 38.5'inin i yıldan az, <.33.2'sinin 1-5 yıl, <'.14.4'ünün 6-10 yıl ve `.'; 13.9'unun ise 10 yıldan daha fazla olduğunu göstermektedir.

Tablo G Hastaların Hastalıklarının Süresi

Süre	Hasta Sayısı	%
1 yıldan az	80	38.5
1 - 5 yıl	69	33.2
G 10 yıl	30	14.4
10 yıldan fazla	29	13.1}
TOPLAM	208	(% 100)

Tablo rde görüldüğü gibi hastaların ailelerinde Sağlık Görevlisi olan '; 28.4, olmayan ise '; 71.6'dır.

Tablo 7 Ailede Sağlık Görevlisi Olup Olmama Durumu

Sağlık Görevlisi	Hasta Sayısı	%
Var	59	28.4
Yok	14.9	71.6
TOPLAM	208	100)

Tablo 8'de hastaların <;41.8'inin radyo, televizyon, gazete gibi kitle iletişim araçlarından, tF10.7'sinin sağlık personelinin ft; 16.3'ünün sağlık personeli ve kitle iletişim araçlarından, `;6.3'ünün yakınlarından, 0.3'ünün ansiklopedi ve kitaplardan ve diğer <.:9.6'sının hiç bir yerden bilgi edinmemiş oldukları görülmektedir.

Tablo 8 Hastaların Sağlık İle ilgili Bilgi Kaynağı

Bilgi Kaynağı	Hasta Sayısı	%
Sağlık Personeli	•1	19,7
Kitle İletişim Aracı	87	41.8
Yakınları	13	6.3
Sağlık Personeli ve kitle iletişim aracı	34	16.3
Ansiklopedi ve kitap	13	6.3
Bilgi edinmemiş	20	9.6
TOPLAM	208	(% 100)

Tablo 9'da Hastaların tıbbi terimlere ilişkin yanıtların dağılımı görüldüğü gibi, toplam 208 hastaya sorulan 33 soruya alınan yanıtların genel ortalaması X 13.8 olup, minimum 1. maksimum 30 olarak bulunmuştur.

Tablo 9 Hastaların Tıbbi Terimlere İlişkin Yanıtların Dağılımı

Tıbbi Terim	Doğru Bilen	{-; Yanlı!5 Bilen	ç;;	Bilmeyen	%
Allerji	164	78.8	8	3.8	17.3
Suppozituar	27	13	5	2.4	84.6
Xonstipasyon	16	7.7	14	6.7	85.6
Enfeksiyon	107	51.4	15	7.2	-! 1.3
Diyabet	77	37	17	8.2	54.8
Tilmör	138	66.3	20	9.6	21.0
Kateter	29	13.9	21	10.1	76
Elektrokardiyografi	137	65.8	15	7.2	5C 26.9
Ülser	166	79.8	18	8.6	24 11.5
Serriptom	22	10.6	20	9.6	166 79.8
Hipertansiyon	123	59.1	28	13.5	57 27.4
Konsültasyon	102	49.0	16	7.7	90 .: 3.3
Komplikasyon	55	26.4	13	6.2	140 67.3
Biyopsi	82	39.4	513	13.5	98 47.1
odem	84	40.4	27	13	97 46.6
Röntgen	189	90.9	4	1.9	15 7.2
Gavaj	11	5.3	21	10.1	176 84.6
Anjiyografi	25	12.0	33	15.9	150 72.1
Akut	39	18.7	47	22.6	122 58.7
Korona	182	87.5	10	4.8	16 7.7
Kronik	88	42.3	18	8.6	102 49.0
La vaj	48	23.0	23	11.1	137 65.9
Anemi	47	22.6	3 ⁹	15.4	129 62.0
Antis.-lit,ik	46	22.1	34	16.3	128 61.5
Steril	69	33.2	15	7.2	12-1 59.6
Detekasyon	42	20.2	19	9.1	147 70.7
Sekresyon	27	13	11	6.7	167 80.3
Enjeksiyon	151	72.6	13	6.2	44 21.1
Stürtl	164	78.8	10	4.8	34 16.3
Teşhis	167	80.3	11	5.3	30 14.4
Antibiyotik	118	56.7	45	21.6	45 21.6
Rasyon	12	5.8	26	12.5	170 81.1
Lavman	129	62.0	1)	4.3	70 33.6

SONUÇ :

Ege Üniversitesi Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezinde ya tan 208 hastanın kullanılan tıbbi terminoloji hakkında bilgileri saptandığında, hastaların hiçbirinin ' ; 100 doğru olarak bir tıbbi terimi bilmediği saptanmıştır. Hastalara sorulan 33 tıbbi terimden %90.9 olarak en çok Röntgen terimi, 5.3 olarak ta en az gavaj terimi doğru olarak bilinmiş olup, ortalama X 13.8'dir.

Tablo 9Pda verilen tıbbi terimlerin hastanelerde sağlık person3- li tarafmdan ne denli yaygın kullanıldığı düşünülürse, hastalar ile iletişim güçlüğü'nün boyutları kolayca tahmin edilebilir.

ÖNERİLER :

1— Araştırmada yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi hastalığın süresi, hastaneye yatış sayısı gibi bağımsız değişkenler belirlenmiş ancak bu değişkenler ile verilen yanıtlar arasındaki ilişkiyi saptamak için korreiyasyon analizi ile test edilmemiştir. Kullanılan terminolojinin yukarıda belirtilen değişkenlere göre değerlendirilebilmesi için, daha geniş bir örnekleme üzerinde bu analizlerin yapılarak bu araştırmanın tekrar edilmesi,

2— Hastalar ile iletişim kopuklugunu önlemek için zorunlu olarak kullanılan tıbbi terimler hakkında hastaya gerekli açıklamanın yapılması,

3— Öğrencilerin eğitimleri boyunca hastalar ile etkili iletişim için hastalara gerekli açıklamaların yapılmasının öneminin vurgulanması, konusunda hemşirelerin ve diğer sağlık personelin bilinçlendirilmesi,

4— Öğrenci hemşirelerin eğitimleri süresince hastalar ile etkili iletişim kurabilmeleri için hastalara daima gerekli açıklamaların yapılmasının öneminin vurgulanması ve öğrencilerin bu davranışı kazanmalarının sağlanması önerilebilir.

S U M M A R Y

knowledge of Medical Terminology Among Hospital Patients

The purpose of this study was to determine of the patient knowledge of medical terminology in a health care setting.

The sample consisted 208 patients to the Ege University Hospital from beginning of January to end of February 1985. To avoid overexposure to staff of medical terms, only patients in their first three days of hospitalization were interviewed. The patients, age ranged from 14 to 82 years (X 43.4),

The questionnaire consisted of 33 common medical terms. No respondent answered all 33 terms correctly, and no question was answered by all 203 respondents.

İ • D.İ.E. Tüttye htatistilz Y1111;;1. Yayın No. 1040. Devlet, ıstatistik Enstitüsü
Matbaası, Ankara. 1983.

1;yi•iv., T. -Jean, Edeani Dorcas e?Knowledge of Medical Terminology
Among Hospital Patients>, Nursing Research. February 25, 1983.

- Mulic•. G. Theresa ; «Dynamics of Communication in Nursing», The Journal
of Nursing Education, January, 1962,